List 7. **NOVICE** Tečaj XXXIV.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold, za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 16. februarija 1876.

Obseg: Razglas, kako zopet spomladi in vse leto naprej ravnati, da se zatare lubadar ali podkožni črv v smrečevji. — Navod za pridelovanje lanú in prediva po Belgiškem načinu. (Dal.) — Kmetijski zgodovinski spomini vsega sveta vredjeni po mesecih. (Dalje.) — Postava o stavbah na Kranjskem. (Dalje.) — Učiteljev ljudskim šolam ne bode zmanjkalo. — Recenzija „Latinske slovnice“. (Dalje.) — Štatistične črtice o Bosni in Hercegovini. — No, kako pa je s samostani (kloštri)? — Mnogovrstne novice. — Kako je ostrupljen mož se zopet oživel. — Mati ga izdá. (Dalje.) — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Razglas,

kako zopet spomladi in vse leto naprej ravnati, da se zatare lubadar ali podkožni črv v smrečevji.

Da se v pravem času v okom pride nevarnosti, katera nam je že lansko leto žugala po lubadarju, se je vzvidilo c. k. deželni vladi naravnati to-le:

1. Vse smrekovo in mecesnovo lesovje, katero je posekano, od vetra podrto, od snega in na drugi način polomljeno, kakor tudi tisto, katero je zloženo na dvoriščih ali cestah, ali katero se rabi za plotove, se mora v nizkih legah, to je do 600 metrov nadmorske visokosti, olubiti do srede aprila, in v viših legah, to je, čez 600 metrov nadmorske visokosti, najdalje do konec maja t. l.

2. Veje in slabeji vršički, ki se ne dajo lahko olubiti, se morajo v gori imenovanem obroku do dobrega osmoditi ali pa sežgati.

3. Ako bi se pri lubenju (majenju) lesovja pokazala nekje zalega tega mrčesa, ali če bi se zapazil prezimeči lubadar, tedaj se mora lub (skorja) z mrčesom vred sežgati.

4. Te odvračilne naravnave spolnovati je dolžnost ne samo gozdnim posestnikom, ampak tudi kupcem lesa in pooblastencem sužnosti, katerim se izroči les, ki je že posekan, ter so prvi dolžni, če bi zapazili kako zamudo, to ovaditi o pravem času politični okrajni oblastniji.

5. Tista debla, katera se morajo v smislu odstavka 6 tuvradnega oznanila od 30. maja 1875, št. 3968, nastaviti kot lovke, se imajo tako položiti, da ležijo po svoji celi dolgosti 2–6 centimetrov nad tlami, da zamorejo žuželke ob svojem času naleteti od vseh strani debla; vrh tega ima vsak gozdni posestnik dolžnost, te lovke imeti v razvidu.

6. Kar se tiče obsekovanja (okleščevanja), kroženja, smolarovanja in druzega poškodovanja debel, potem kar se tiče plotov narejenih iz smrekovih debel ali njih delov, se opominja zopet na razglašene ukaze.

7. Političnim oblastnijam 1. stopinje se naroča, da bodo čuvale nad tem, da se bo ta naravnava strogo spolnovala, in da bodo postopale brez prizanesbe proti zamudnikom in prestopnikom po cesarskem ukazu od 20. aprila 1854 drž. zak. št. 96.

C. k r. d e ž e l n a v l a d a z a K r a n j s k o
v Ljubljani 20. januarija 1876.

Navod

za pridelovanje lanú in prediva po Belgiškem načinu.

Spisal A n d r e j P i s k a r.

(Dalje.)

Dela po setvi, pletev, zoritev za predivo in za seme, spravilo.

Ko je lan vsejan, je veče delo opravljeno. Vendar je treba še marsikaj paziti in marsikaj opraviti, predno je lan zrel.

Ako kmalu po setvi suša nastane, ali pa če se po močnem deževanji skorja po njivi naredi, je treba njivo povaljati, da zrak lože zelení. P r v a d ô b a r a s t i j e n a j v a ž n e j š a z a l a n. Posebno je treba, da ima takrat dosti vlage in primerno gorkoto.

Čeravno je njiva za lan skrbno pripravljena in plevela očiščena, se plevel vendar še rad pokaže in takrat je treba ga pleti, kakor hitro dva ali tri palce visok izraste. Pleti se mora prav skrbno, da ni treba večkrat ponavljati, pa hitro, da se brž opravi in da lan preveč ne odraste.

Najboljši za pletev so nedorasli otroci in dekleta, toda morajo bôsi biti, da manj škode napravijo in če je moč, naj plevice gredó proti vetru, da veter potlačeni lan zopet vzdigne. Če se čedno pleve in če lan še ni prevelik, se ves lepo vzdigne in poravná, če prav se malo potlači. Če se pa pri pletvi ne pazi in se lan preveč v tla pomandra in pohodi, se mu pa škoda dela.

Pleti se mora, če je moč, p o d e ž j i, ko je zemlja vlažna, da se plevél s koreninami izruje, kajti če je zemlja suha, se korenine potrgajo, plevel pa zopet raste. S pralicami n i dobro pleti, ker se gostemu lanu škoda dela. Če plevel le sili, ga je treba večkrat pleti.

Pleti se sme, dokler ni lan za malo ped visok, če je viši, mu pa še škoduje. Ako je zemlja za lan prav izbrana in dobro obdelana, ter plevela čista, ni treba veliko pleti; če pa zemlja ali pa seme ni dosti čisto,

napravi pletev veliko dela. Zato se mora seme pred setvijo skrbno čistiti, da je manj dela, kajti pletev vzrokuje mnogo stroškov, in zato je treba, kar je moč sejati na čisto zemljo in pa čisto seme.

V prvi rašči mu posebno bolhe škodujejo, ko začnejo mlade rastline perjiče poganjati, katere objedó tako, da pokvarijo vso setev, to pa posebno takrat, če je suša in toplo vreme. Ko začnó rastline steblo delati, jim bolhe več ne škodujejo. Zato je vselej boljše lan sejati, da že nekoliko odraste, predno se ta mrčes zaplodi. Če je njiva gladka brez kep, se ta mrčes ne more skrivati in se manj razširja. Ako se bolhe zeló razširijo, svetujejo nekateri njivo s česnjevo vodo o lepem vremenu poškropiti, v deževji pa s pepelom ali gipsom poštupati. Nekateri tudi svetujejo petrolej z vodo zmešan.

Zoritev ima zopet mnogo v sebi, in o tej vladajo različne misli. Zoritev se zamore sploh v 3 stopinje razdeliti. Prva stopinja zoritve je prec po odcvetenji in lan dá v tej dobi krasno predivo, pa nič semena. Druga stopinja zoritve je potem, ko začnejo glavice rumeneti in perje od stebla večidel odpade. Takrat se dobi čvrsto predivo in seme za olje, včasi tudi za setev. Tretja stopinja zoritve je tista, ko perje odpade, steblo zrumeni, glavice postanejo rujave, seme trdo in svetlorujavo, predivo je hodno.

Sploh veljá pravilo, da lan v prvi zoritvi in bolj zelen poruvan dá lično in žlahno predivo, če se pa lan bolj zrel ruje, je pa predivo hodneje, toda čvrsteje in dobi se seme od njega.

Poglejmo te reči bolj na drobno.

Lakno je najlepše takrat, ko lan odcvete in neha rasti; takrat postane lakno vlačno in trdno. Če se lan takrat poruje, se dobi najličnejše predivo, ki se dá najlepše beliti. Ako hočemo posebno lepo predivo imeti in če lan lepo raste, porujmo ga takrat, ko začnó peresa na dolnji strani stebla rumeneti in veneti. Takrat so glavice še zelene in seme nima nikake vrednosti.

Ako pa hočemo dobiti blago srednje vrste, se lan poruje v drugi dôbi, ko začnó glavice in steblo rumeniti in perje čez polovico stebla odspod proti vrhu zvene in odpade. Glavice so takrat rumene in seme je še trdljato in blede barve. Če se tak lan pusti v glavicah posušiti, seme toliko dožene, da je za rabo.

Ako lan rujemo v tej dobi, je predivo sicer nekoliko hodneje, ko v prvi dobi, vendar pa za navadno rabo dobro, ker je trdno, močno, pri tem pa še dosti lično. Pozneje pa že postane hodneje, trdo in se nerado beli, kajti seme potegne pri zoritvi ves sok iz stebla na se in lakno zleseni; zraven pa vleče lakno pri zoritvi železnato kemične zveze v sebe in postane rujavo.

Če pa sejemo lan prav za seme, in če hočemo dobro seme pridelati, moramo pa pustiti, da lan popolnoma dozori. Lan je popolnoma zrel takrat, kedar perje od stebla odpade in steblo zrumeni, glavice so rujave in pa šumé, če se druga ob drugo drgnejo. Seme postane trdo in svetlo rujavo.

Kaj je zdaj najboljše?

Najprvo moramo gledati na gospodarsko stran. Gledati moramo, da vsaj eno pridelamo dobro, naj bo že predivo ali seme; če je pa mogoče dobiti oboje, je pa še boljše. Belgijanci v Konstrijski okolici, kjer največ lanú pridelujejo, se držé srednje mere. Oni pusté zoriti lan do srednje dobe, ko začne steblo in glavice rumeneti in perje čez sred stebla odpade. Tak lan še potem, ko se suši, toliko dožene, da je seme tudi za setev dobro. To nas mora že um in skušnja učiti, kako je najboljše ravnati. Če na pr. lan po odcvetenji poleže, ali pa če hoče rijast postajati, takrat se poruje čem preje tem bolje, da se dobi vsaj lepo predivo, ker semena itak ni pričakovati. Ako se pa vidi, da seme lepo zorí in dosti dobička kaže, posebno če je lan prav za seme sejan, in ako bi se videlo, da morebiti še lakna ne bo ravno lepega, naj se pa pusti seme popolnoma dozoriti, da se dobi dobro in lepo seme in tudi slabo ali morebiti srednje predivo. Če pa lan sploh lepo raste in se vidi, da bo lepo predivo pa tudi dobro seme, bo menda najboljše, če ravnamo po izgledu Belgijancev in pustimo lan zoriti do druge stopinje. Tako imamo lepo predivo, pa tudi dobro seme, katerega zadnje se rabi za olje, prednje in lepše pa za setev. Tako imajo dvojni dobiček. — Tako smo že tudi pri nas poskušali in smo dobili lepo predivo, pa tudi seme, na oči nič slabeje, kot izvirno Rusko.

Sploh bi bilo svetovati, da tam, kjer lan lepo stori, naj bi držali se Belgijske navade, da bi pridelovali predivo in seme. V takem kraji pa, kjer lan za lakno ne stori prav dobro, bilo bi boljše, če bi se držali semena in bi pustili lan popolnoma zoriti, da bi pridelovali izvrstno seme za setev. Tako bi si tudi najlože pridobili in pridelali domače seme dobro, in bi nam bilo treba manj tujega semena kupovati.

Tako ravnajo tudi Angleži in Belgijanci.

(Dalje prihodnjič.)

Kmetijski zgodovinski spomini vsega sveta

vredjeni po mesecih.

Po „Oesterr. Landw. Wochenblatt.“

(Dalje.)

Meseca februarija.

Dné	Leta	
5.	1783.	Veliki potres v Kalabriji in Siciliji, po katerem je čez 50.00 ljudi smrt storilo, in je grozna škoda zadela mesta in vasi po deželi.
6.	1753.	so začeli napravljati sloveči cesarski vrt v Schönbrunu poleg Dunaja pod cesarjem Francem I.
7.	1758.	je Hanoveranski lajtenant Jacobi v Hohenhausu prvi učil umetno ribštvo, ki ga je potem po svetu razglasil grof Golstein, veliki komornik vojvodstva Jülich in Berg v Parizu. Prve veče poskušnje z umetnim ribštvom so začeli delati leta 1790 v Lippeškem.
7.	1864.	je umrl kmetijski svétnik Daniel Fried. Maas v Ketzlinu, eden najimenitnejših ovčjerejcev na Nemškem, ki je vpeljal Španjsko pleme Negretti-ovac v severni Nemčiji.
7.	1859.	je umrl na Dunaji vitez Karol Kleyle, c. k. ministerski svetnik, ki je razun druzih kmetijskih orodij iznašel po matematičnih pravilih narejeni in po njem imenovani Kleylov plug.
10.	1860.	prva Šlezka razstava ovac v Herrenstadtu na Pruskem.
11.	1777.	je bil na nasvet mestnih zdravnikov v Heilbronu krompir za živež človeški prepovedan na Virtemberškem zato, ker so trdili, da ljudje po njegovem vžitku za kozami zbolijo!!
11.	1844.	je umrl v Koblencu Janez Nepomuk pl. Schwerz, slavni učitelj kmetijstva, prvi vodja kmetijske šole v Hohenheimu, ki je po svetu razglasil imenitni Hohenheimski plug, ki se po njem tudi imenuje Schwerzov plug. (Dal. prih.)

Gospodarske novice.

* *Gnojno sol.* Po ukazu finanžnega ministerstva od 1. januarija t. l. se ima zopet prodajati gnojna sol in sicer 100 kilogramov po 1 gold. 34 kr.

* *Goveje kuge* je na Hrvaškem in Ogerskem povsod konec, zato je, kakor smo že zadnjič omenili, nehala zaprtija naših dežel proti meji Hrvaški. Al v Dalmaciji se te pošasti, zanešene iz Turškega bojišča, še niso znebili; še jo imajo v več krajih Kotarskego in Dubrovniškega okraja.

Nove postave.

Postava o stavbah na Kranjskem.

III. razdelek.

Olajšave pri stavbah.

(Dalje.)

§. 76. Obrtnijske stavbe na samotni legi.

Pri tistih poslopjih, katera so namenjena za obrtnijske ali rudarske in plavžarske izdelalnice in se nahajajo na osamoteni legi, utegne gosposka na prošnjo stavbenega gospodarja dovoliti, da se od splošnih stavbenih predpisov (II. razdelek), toliko odstopiti sme, kolikor to ni na škodo trdnosti poslopja in javni varnosti. Podeljene olajšave se morajo vtrditi v komisijskem protokolu in v stavbeni privolitvi zapisati točka za točko.

Stavbeno privolitev je razglasiti, kakor je v kraju navada, in tudi pri gosposki očitno pribiti in jo 8 dni pribito pustiti. (§. 10.)

Vsakako pa mora gosposka pri takošnih poslopjih tudi na to gledati:

1. Da se iz vseh viših nadstropij lahko pride na prosto po ognja varnih stopnicah v zidanih ohišjih, katera imajo strope ali nadsvetlobe (nadprezore) iz ognja varne tvarine, ali lesene strope, ki so posuti in ometani.

Stopnice, če so lesene, morajo imeti nadobok. Daljina od enih stopnic do druzih ne sme v nobenem kraju poslopja veča biti, nego 40 m. Stopnice, ako niso samo za to namenjene, da se le včasi pride iz enega majhnega delalnega prostora v druzega, morajo, ako so v slučaju nevarnosti za 50 oseb, in so ravne, najmanj 11 dm. široke biti, ako so pa krive, najmanj 16 dm.; za vsacih 50 oseb več se pa mora 16 cm. širokosti dodjati.

2. Da so vsi dimniki in kuriša sezidana ognja varna in osamotena od vsacega lesovja (§§. 34. do 37.);

3. da se postavijo parni kotli, kolikor je mogoče, daleč proč od tacih prostorov, v katerih navadno dela veče število oseb (§. 40.);

4. da se kakoršni koli odpadki in nesnažne tekočine dajo odpeljevati brez nadlege obližju. Ali se smejo dopuščati kanali in gnojne jame ali ne, to se ravná po legi (§. 53);

5. da dobijo fabrikni prostori primerne duške za prezračenje;

6. da se vse konečne stene obrtnijskih stavb, katere stopijo na javno cesto, prav močno (debelo) sezidajo.

§. 77. Na samotni legi se imenuje tako poslopje, katero je na viših straneh oddaljeno od druzih poslopij in od sosednje meje najmanj 20 m.

Ako se nahaja v okrožju osamotenja posebno poslopje taistega stavbenega gospodarja, se mora tisto ali popolnoma ognja varno sezidati, ali se zavarovati proti vnetju, kakor je to predpisano v §. 68., ali pa mora ravno tako oddaljeno biti od druzih poslopij najmanj 20 m.

Fabrikna poslopja, katera se neposrednje mejijo z enacimi fabriknimi napravami in med katerimi je samoten prostor od 19 m., spadajo k poslopjem na samotni legi.

Tla cest in železnic in struge rek in vodá se vštevajo v daljino.

Na zemljišču, ki je potrebno za osamotenje, se ne sme, čeravno preide v last katerega drugega posestnika, postaviti kaka stavba, katera bi uničevala samotenje, dokler se poslopje, ki se ima osamotiti, ni djalo v tak stan, ki je prikladen splošnim stavbenim predpisom (II. razdelek).

§. 78. Ako se pri kakem samotnem poslopju znotraj kaj tacega prizida, kar je v §. 76 omenjeno, ni treba za to nobene privolitve. Samo naznanilo se mora poslati, s katerim je ravnati po §. 3.

(Dalje prihodnjič.)

Šolske stvari.

Učiteljev ljudskim šolam ne bode zmanjkalo.

Preteklo leto se je preskušnjam ljudskih in meščanskih šol v našem delu Avstrije podvrglo 955 pripravnikov in sicer 703 za ljudske, 252 pa za meščanske šole, med katerimi je bilo potrjenih 770. Za Štajarsko je preskušenih 26 za ljudske, 6 pa za meščanske šole, — za Kranjsko 14 za ljudske, 4 pa za meščanske, — za Koroško 13 za ljudske, 1 za meščanske šole, — za Tržaško 9 za ljudske, 5 za meščanske, — za Goriško 17 za ljudske šole, — in za Istersko 63 za ljudske, 2 za meščanske šole.

Slovstvene stvari.

Recenzija „Latinske slovnice“.

Sintaksa.

(Dalje.)

Naslednji §§. 136—157. do gl. XII. obravnavajo pomen in rabo časov (**tempora**), in sicer A) v glavnih, B) v odvisnih stavkih. V §. 139. omeni pisatelj, da se perfekt rabi kot gnomični aorist. Ta opomba je sama na sebi čisto prava (ganz richtig), vendar pa brez določneje razlage za učenca neumljiva [grški aor. gnom. mora biti že znan; raba sloven. dovršnika tudi, Janežič §. 387. 2. §. 389.]. — V §. 140. ni dovolj naglašeno, da služi imperfekt za značenje ravnočasnosti jednega dejanja z drugim [glej §. 149.), in razloček med pomenom perfekta in imperfekta v pripovedovanji ni dosti markiran. — Plusquamperfektum (§. 142.) in futur. exact. (§. 145.) bila bi primerneje obravnavati v oddelku B), ker služita za dejanje, katero je v razmeri z drugim; toraj samo v odvisnih stavkih. — V §. 144. pravi pisatelj: „za izraženje futura rabijo se v slovenščini često dovršni glagoli v obliki sedanjika.“ Referent meni, da bi morala ta raba bolj natanko določena biti, da učenec vé, kedaj ima prestavljati latinski futur s sedanjikovo obliko dovršnika, in kedaj s sestavljeno obliko nedovršnika.

Consecutio temporum je jasno in določno razlágana (mit Klarheit und Bestimmtheit).

Glava XII. ima nauk o naklonih (moduslehre). V §. 159. moral bi se razloček rabe za praes. imperf. ali perf. indik. pri glagolih **licet**, **potest**, **oportet**, **debet**, **necesse est**, bolje praecisirati. — V §. 160. je pomen konjunktiva sicer dobro (richtig) naznanjen, referent bi vendar želel, da bi se bolj natančno raz-

ložil. Morda bi se reklo tako le: Indikativ je naklon (modus) nepogojene, konjunktiv pogojene izjave (unbedingte — bedingte) Aussage). Drugače pa je pisatelj te gramatike pomen konjunktiva bolje razložil, nego Schmidt v svoji gramatiki. — Razlaga konj. potential. ni popolna, če je rečeno, da se rabi za izjavo subjektivne misli; referent meni, pridati bi se moralo še: Konjunktiv služi za izjavo mogočosti (Möglichkeit) dotičnega slučaja (dejanja). — Razprava o konj. optat. pa je čisto povoljna. — V §. 163. konj. hortat. pogreša referent potrebne razlage o rabi nikavnic; isto je opomniti pri §. 165. konj. deliberat. — Drugi §§. obravnavajo konjunktiv v odvisnih stavkih jasno in natančno.

V gl. XIV. je razprava o rabi imperativa; gl. XV. ima vpraševavne stavke; in še le v gl. XVI. pridejo pogojni stavki na vrsto. — Referent mora tej vredbi pač priznavati (billigen), ker imajo konditionalni stavki kot korrelativni res svoj lastni razred.

Pisatelj je nastavil 4 oblike pogojnih stavkov, memo tega, da Schmidt priznava samo 3; namreč 1) indikativne, 2) potentialne, 3) irrealne. Indikativne in irrealne strinjajo se pri obeh; potentialne pa so v Hrovatovi gramatiki razdeljene na dve obliki:

a) Protasis: konj. praes. ali perf.
Apodosis: konj. potent. deliber,
si velit — possit.

b) Prot. konj. praes. ali perf.
Apod. indik. praes. futur. imper,
si velit — poterit.

Kar se tiče indikativnih pogojnikov (si vult, potest), želel bi referent, da bi bil pisatelj njihov pomen od drugih bolj ločil s tem, da velí, z indikativnimi ne izraža človek svoje misli niti o mogočosti, niti o dozdevnosti ali nedozdevnosti (Möglichkeit — Wahrscheinlichkeit) dejanja: pri drugih pa izreka človek svoje mnenje, bodi si o nemogočosti (IV. obl.), bodi-si o mogočosti (II. obl.) in celó o dozdevnosti.

Dalje je opomniti, da raba praes. in fut. indikat. — kakor pravi Schulz v svoji véliki gramatiki — tukaj nima nič opraviti s pomenom načina (**modus**), ampak da se rabijo ti časovi tudi tukaj po svojej pravi naravi, to je, da bi se tudi brez pogoja rabili tako v samostojnem stavku, vsled česar so v latinskem le 3 vrste pogojnikov: 1. si vult — potest, — 2. si velit — possit, — 3. si vellet — posset. [Naše mnenje je mnenje Grysarjevo, ki je Schulza in druge zavrgel].

Ravno tako so po misli referenta tudi v slovenščini samo 3 strogo različne oblike pogojnih stavkov, in ne 4 — [če ne gramatično strogo ločene, po logičnem pomenu pa so 4 oblike] po našem pohlevnem mnenji. To nam kažejo že naši členki:

I. če (objektive oder subjektive Wirklichkeit),
II. ako bi (objektive Möglichkeit),
III. ako (subjektive Wahrscheinlichkeit),
IV. ko (objektive Nichtwirklichkeit), kakor kaže naša obširneja razprava o tej reči (Glasnik, 1852. str. 17—22.). Samo to nam je žal, da smo v slovnici odstopili od reda Curtius'-a, ter vzeli red Nägelsbach-a (IV. za II.), ker utegne to motiti človeka, kateri je vajen Curtijevemu redu. — To kot neizdatno mnenje; v Grškem pa so res 4 različne vrste pogojnih stavkov po obliki in pomenu: cf. Curtius §§. 536, 537, 545, 546. (Dal. prih.)

Slovansko slovstvo.

* **„Nitra“**, slovaški almanah Miroslava Jožefa Hurbana. Znano je, da so Slovaci pred letom 1848 spisavali knjige v českem jeziku, ker jim se domači govor tudi v resnici od češčine ne razlikuje močno in vsaj ne toliko, da bi vredno bilo ločiti se v slovstvu od svojih številnejših in naprednijih bratov. To edinstvo je nasproti tudi českemu slovstvu služilo v nemalo povzdigo, kar dovolj pričujeta že sami slavni imeni Pavel Šafařik in Jan Kollár. Tako je bil tudi Hurban v letu 1842 začel svojo „Nitro“ izdajati v občnem knjižnem česko-slovenskem narečji. Ali pozneje je neka nesrečna zmota njega in njegove tovariše nagnila, da so se, češčini slovo davši, poprijeli slovaškega po raznih stolicah (županijah) različnega jezika. Da vspeh ni bil ugoden, vemo dobro in kaže med drugimi tudi Hurbanovo vabilo, izdano v Globokem 3. januarija 1876, s katerim po dolgem prestanku sklicuje naročnikov na „Nitro“, ter naznanja, da bode „Nitro“ zopet in to v českem jeziku na svetlo dajal. Ne mogoč ne pohvaliti iz vsega srca te blagovite misli gorečega rodoljuba in želeč, da bi ga vsi Slovaci, zlasti tudi katoličani v knjigah in časnikih posnemali ter udeležili se velikovažnih koristi, ki jih daje edinstveno duševno sodelovanje naroda sedmeromilijonovega, priobčujemo tu nekoliko vrstic iz omenjenega vabila.

„Mislili smo — tako pojasnuje Hurban odstop od češčine — da slovenščina (slovaški jezik) kakor prav domača na ogerskih tleh rastoča bil zamaší usta našim nespametnim in nevrlim zopernikom. Ali tridesetletno prizadevanje slovaškega naroda ni moglo tega doseči; za vsako slovaško pisano knjigo, kaj pravim knjigo, za vsako slovaško pesmico letelo je v židovsko madjarskih in slovaško najemnih listih obrekovanje, da je to panslavska knjiga, panslavska pesem. Izprva se je vendar ta fanatizem bil polastil samo privatnih krogov in največ šolske katedre; ali ustavna vlada tako zvanih Deakovcev sprejela je ta fanatizem v svoj repertorij ter je uradoma delovanju slovaških rodoljubov naudarjala pečat „panslavizma“, podiraje slovaške srednje šole, z našimi denarji ustanovljene in vzdrževane; nastopnica njena, vlada svobodomiselna samozvana pod načelstvom Tisze, podrla je še slovaško Matico, kot panslavsko gnjezdo ter proglasivši, da slovaškega naroda več ni, zasegla je naše gotove v národno omiko in izobraženje nabrane denarje ter velela oddati jih v prazne deželske blagajnice. Napredek slovaški, slovaški rod in um zapadli so torej zaprtiji madjarske svobodomiselnosti.

Zategadel je „Nitra“ primorana iskati svojih prvotnih tal ter bode zopet pravila svoje pripovedke, pela svoje pesmi v jeziku naroda po domovini českí, moravski, sleški in slovaški razširjenega. Čehov, Moravanov, Slezanov in Slovakov, da so — vsaj ne bode ni sam gospod Tisza Kálmán zanikaval!“

Politične stvari.

Statistične črtice o Bosni in Hercegovini.

Po poročilu Thoemmelovem od leta 1866 je število prebivalcev v Bosni iznašalo 861.802 (tedaj blizo dvakrat več kakor število prebivalcev na Kranjskem), v Hercegovini pa 207.970 (tedaj še več kot na pol manj, kakor na Kranjskem), in med temi je Srbov (starovercev) v obeh deželah 491.808, muhamedancev 381.020, katoličanov 188.504, — ciganov in judov 11.000.

Po preiskavah nekega učenega Dalmatinca lansko leto pa se je še le pravo število prebivalcev izvedelo v Bosni in Hercegovini po razločku vere. On je z velikim trudom potoval iz kraja v kraj ter natanko iz-

vedel, da število katoličanov v teh deželah je mnogo više, kakor se je dozdaj mislilo. Število katoličanov po teh preiskavah iznaša v obeh deželah nad 300.000, pravoslavnih (starovercev) 500.000, muhamedancev pa tudi 500.000.

Po takem je število starovercev in muhamedancev blizo enako, zato se dandanes boj v Bosni in Hercegovini poglavitno suče okoli Turkov in Srbov (starovercev); katoličani se tega boja udeležujejo veliko manj, ker so oni bolj po kmetih poljedelci in vojnega orožja manj vajeni, kakor staroverci, ki stanujejo po mestih in so trgovci, drugi pa tudi pastirji, orožja bolj vajeni.

No, kako pa je s samostani (kloštri)?

Po besedah Viktor Hugo-ta.

Pesnik Anastazij Grün (grof Anton Auersperg), neizmerno liberalen v pesmih in govorih, pred 1848. letom pa podložnim kmetom sila oster grajščak, se je strašansko iznosel nad menihi, ko se je unidan v zbornici gospôski obravnavala glasovita „klošterska postava". Njemu nasproti pa misli drug mož, Francoz Viktor Hugo, tudi liberalec prve vrste, vse drugače o samostanih (kloštrih), kakor je „Vaterland" v svojem listu te dni poročal. Ker smo prepričani, da bode naše bralce zanimalo mnenje Viktor Hugo-ta, naj ga priobčimo tudi v našem listu. Hugo o samostanih piše tako-le:

„Ljudje se združijo in bivajo skupaj; po kateri pravici? Po pravici svobodnega združevanja. — Oni se ločijo od svetá; po kateri pravici? Po pravici, ki jo vsak človek ima, da svoja vrata zapre in odpre. — Oni ne gredó iz hiše; po kateri pravici? Po tisti pravici, ki jo ima vsak človek, da gre in pride, potem pa tudi pravico ima, domá ostati.

Tam v hiši, kaj pa delajo menihi tam? Oni govorijo tiho; pobešajo oči; delajo. Odpovedujejo se svetu, mestom, njih vžitkom, veselicam, nečimurnostim, častilakomnosti, sebičnosti. Oblačijo se v hodno platno ali grobo sukno. Nobeden izmed njih nima nič svojega; vstopivši v samostan postane reven, kdor je bil prej premožen. Kar ima, daruje vsem.

On, ki je nekdaj bil žlahen gospod, je zdaj enak onemu, ki je bil kmet. Celica je enaka vsem. Vsi si dadó ostriči lasé, vsi nosijo enako obleko, vsi jedó isti črni kruh, vsi ležijo na isti slami, — vsi umrjó enako; vsi imajo enak žakelj pod hrbtom, isti konopec okoli pasa. —

Če samostanski red zapoveduje, da hodijo bôsi, hodijo vsi bôsi. V samostanu zginejo vsi častni naslovi, vsa rodovinska imena. Vsi imajo le krstna imena; meseno rodovino so zapustili in spadajo v skupnost duhovne družine.

Oni nimajo nikakoršnih druzih starišev, kakor vsi drugi ljudje. Oni hitijo ubogim na pomoč, strežejo bolnikom. Oni volijo te, katerim so podložni, in drug drugemu pravijo: „brate moj."

Oni molijo. Koga? — Boga.

Površni ljudje, ljudje brez prevdarka pravijo: Čemu pa so te kamnitne podobe poleg svetišča? Čemu so? Kaj delajo? Vsaj vendar ni velečastnejega dela memo onega, ki ga duše doprinašajo. Vsaj ni koristnejega dela, kakor je ono, ki ga te duše opravljajo. Oni neprenehoma molijo namesti tistih, ki — nikoli ne molijo."

Kaj neki reče nemški liberalec Grün k temu, kar Francoski liberalec Hugo pravi? Se vé, da Nemški liberalec se ni obotavljal z obema rokama seči po naslovu — ekscelenca, — Francoski pa je šel — v prognanstvo!

Mnogovrstne novice.

* *Na Pruskem, to je tisti državi, ki se „cesarstvo* božjega strahu in pobožnega življenja" kliče, je čedalje več raznoterih hudodelstev. Časnik „Deutsche Landes-Zeitg." kaže nam štatistiko pregreškov in hudodelstev od leta 1874 v primeri z letom 1873 tako-le: Kaznovanih zarad upora vladi je bilo 1874. leta 5912 memo 4787 od prejšnjega leta, — zavoljo kaljenja javnega reda 12.237 memo 9201, — zavoljo krive prisege 767 memo 659, — zavoljo razžaljenja javne nravnosti 1371 memo 1262, — zavoljo razžaljenja časti 7078 memo 4389, — zavoljo telesnega poškodovanja 13206 memo 9906, zavoljo doprinešenega ali poskušenega umora 836 memo 591. V tej primeri so se množila tudi hudodelstva goljufij, požiganja, odrtij, ponarejanja javnih pisem itd. — To je maslo hvalisane nemške kulture!

* *Kdor na Pruskem razžali cerkvene ključarje, se* huje kaznuje, kakor tak, ki žali Boga. Pl. Nathusius-Ludom, glavni vrednik časnika „Kreuzzeitg.", je bil nedavno na 6 mesecev ječe obsojen zato, ker je više cerkvene ključarje v svojem časniku razžalil, — Pavel Lindau pa je bil le na 14 dni v zapor obsojen, ki je Boga preklinjal!

* *Žene se poganjajo za obstanek mnogoženstva (po*ligamije). Kdor ne verjame tega, naj bere sledeče: Vlada v severni Ameriki si zeló prizadeva, da bi zatrla mnogoženstvo Mormonov in da bi tako rešila ženstvo ponižanja, katero je z mnogoženstvom sklenjeno. Vsakdo bi mislil, da bodo Mormonkinje za to vladi hvaležne, al temu ni tako; one so celó vladi vložile prošnjo za daljni obstanek mnogoženstva, to je, da mož sme imeti več žen. To prošnjo je podpisalo 26.626 Mormonkinj, žen in deklet, ki sega celó tako daleč, da bi se mnogoženstvo ne omejilo samo na okrajino Utah, temuč razširilo na vso severno Ameriko. V prošnji svoji povdarjajo celó to, da ne en podpis ni prisiljen ali ogoljufan, in da nobeno dekle pod 12 leti te prošnje ni smelo podpisati.

* *Grof Lonyay na Ogerskem je bankovec za 100 gld.* zmenjal za desetake; na enem teh desetakov so bile zapisane 3 številke. Lonyay je stavil na te številke 10 gold. v loterijo, sreča ga je zadela tako, da je dobil 48.000 gold.

* *Železnica iz Celja v Dravburg se bo gotovo zidala,* prvo leto bo stala 700.000 gold.

Zabavno berilo.

Kako je ostrupljen mož se zopet oživel.

Po eni strani žalostna, po drugi smešna dogodba.

V Českem mesticu Šumavi — tako piše časnik „Deutsche Volksztg." — se je nedavno pripetila sledeča dogodba: Žena nekega spoštovanega meščana je prišla v lekarno (apoteko) in zahtevala bele mišice, da prežene podgane, ki so se vgnjezdile po hiši. Lekar sumi hudodelstvo in ženi reče, naj pride čez nekoliko ur, da zahtevani strup napravi. Med tem pošlje po njenega moža, in ko ta doide, mu razodene, kar je žena njegova zahtevala. Mož pa reče, da v njegovi hiši ni podgan, in da žena njegova želi strupa, da ostrupi koga druzega, a ne podgan, morebiti celó njega samega. Lekarnik pomiri vstrašenega moža in mu reče, naj mirno povžije vse, kar mu bo dala „ljubeznjiva" njegova žena, med tem pa naj misli na dobro in izdatno zdravilo. — Lekarnik razdrobí zdaj košček sladkorja (cukra) v droben prah. Kmalu potem pride žena po strup in lekarnik jej

ga dá brez ugovora. — Drugi dan bila je ona posebno prijazna z možem, rekši, da mu je pripravila njegovo najljubšo jed — digance, pa jih je dobro posula s prahom, ki ga je za strup kupila v lekarni. Mož se kaže zarad tega jako veselega in si dá digance dobro dišati. Ona mu prijazno prigovarja, naj le veliko jé. Al kmalu potem začne mož žalostno gledati, že nagrizeni diganec vrže na tla in se zgrabi za trebuh. Podoba je, da ga vije strašen krč, ker začne vpiti od bolečin. Žena pa začne zdajci tuliti, pričakovaje, da bode mož kmalu mrtev. Brž potem pa, ko je na videz izdihnil dušo, postala je reva „vdova“ jako vesela, gre po konopec (štrik), mu ga ovije okoli vrata in priveže na najbližji žebelj, v ta namen, da bi ljudje mislili, da se je mož obesil. Al še ni zategnila konopca, ko se probudí „umrli“ mož, — izdrgne konopec z vrata, zgrabi svojo prestrašeno ženo za vratnik in jo tako pošteno našeška s konopcem, da je v medlevico padla, iz katere se izbudivši je izvedela, da se bo imela pri sodniji zagovarjati za strup — zoper podgane.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Alešovec.

V.

Mati ga izdá.

(Dalje.)

Pogovor pri mizi se je sukal okoli nekega izleta na bližnjo goro, ki se je pod vodstvom nekega profesorja imel prihodnji četrtek napraviti, toraj me ni posebno mikal. Tudi mojega soseda pri mizi, že bolj postaranega gospoda, kateremu je gotovo putka večkrat nagajala, vse to ni mikalo, ker je mahnil z roko memo ušes in oči, kakor da bi hotel braniti besedam v ušesa. Potem se obrne proti meni in reče:

„Vi ste gotovo tujec in ravnokar došli, ker vas tu še nisem videl. Vas je volja tu dalje časa bivati?“

„Ne“, odgovorim nekoliko razveseljen, „prišel sem le za dan ali dva sem bolj iz radovednosti in da bi si kratil čas, ko iz potrebe.“

„Toraj kakor gospod baron in gospá baroninja, ki sta prišla menda sem denar zapravljat.“

„Vi govorite o onem-le gospodu in gospej?“ pravim jaz, kazaje gori omenjena tujca in vesel, da je moj sosed sam se lotil reči, katero sem hotel ravno jaz sprožiti.

„Da! Ju ne poznate? Saj tu vse le o njih govori. Povsod sta prva, napravljata izlete in gostije in tako se vse le krog nju vrti in suče. Mora biti nezmerno bogat ta baron Kronberg.“

„Kronberg — Kronberg?“ iščem jaz po spominu, „meni je znano dokaj plemenitih rodovin, ali Kronberg“ —

„Bo kak žid po rodu, ki je pridobivši bogastvo si kupil tudi plemstvo“, pojasnuje moj sosed.

„Mogoče, mogoče,“ nadaljujem jaz, „gotovo ne bo Avstrijanec?“

„Tega ne vem, vendar kedar hitreje govori, mu uide kaka beseda s popolno judovskim povdarkom“.

V tem se vzdigne gospôda, češ, da hoče piti kavo na vrtu. Moj sosed se poslovi od mene rekoč, da gre, kakor ima navado, uro časa malo dremat, jaz pa, ker nisem bil z nikomur znan, sklenem ogledati kraj in šetati po prijetnih sprehajališčih njegovih. Ko sem se tega malo naveličal, sedem ali prav za prav ležem v senco za grmovje, vzamem v roke knjižico, katero sem bil za krajši čas sabo vzel, in jamem prebirati jo. Ali kmalu se me loti zaspanec, katerega ne morem premagati, in tako zadremljem.

Zbudi me na pol glasen pogovor blizo mene.

„Čemu ste sem prišli, mati?“ se čuje moški glas, katerega brž za baronovega spoznam. „Saj veste, da se v bližnji moji ne smete pokazati.“

„Bi me tudi ne bilo sem“, odgovarja ženski glas, katerega sem moral tudi že nekje slišati, „pot je dolga, zlasti za staro ženo, kakor sem jaz. Al tega ne morem več trpeti, da bi ti svoj denar zapravljal s to žensko in jej kar stotake v podobi obleke in lišpa na život obešal. Si mar zato (— kar je tu sledilo, nisem mogel razločiti —), da boš s to nič vredno babo v par letih vse pognal? Kaj bo pa potem? Misliš, da take prilike kar na drevesih rastejo? Kratko malo, zapodi žensko, ali pa zgini sam od tod in loti se česa, kar je kaj, to pa ni nić!“

„Mislim, mati“, odgovarja baron, „da vas nič ne briga, kako jaz denar zapravljam. Saj ni vaš, vi mi niste dali groša.“

„Ali brez mene bi ga vendar ne bil dobil, zato me pač briga, kako ž njim ravnaš. Zakaj si sploh ostal tu? zakaj nisi šel v Ameriko, kakor si mi obljubil?“

„Zato, ker je bilo to za me najbolj nevarno. Menite, da ni ravno po lukah, iz katerih se vozijo ladije v Ameriko, največ pastí nastavljenih bilo? Da je tu varno za me, to vidite sami, zlasti odkar sem postal baron.“ (Dal. prih.)

Naši dopisi.

V Gorici 13. febr. — Tukajšnje c. k. okrožne sodnije predsednik, dvorni svetovalec, bivši mestni župan, g. dr. Alojzij vitez Visini, je šel v pokoj; cesar ga je o tej priliki poslavil z vitežkim redom Leopoldovim. Govori se, da bode njegov naslednik apelacijski svetovavec v Trstu g. Pavel Sbisà (Istrijan), mož značajen, zmožen in poštenjak, samo — slovenski ne zna. — Odbor tukajšnjega katoliško-politiškega društva je sklenil poslati cesarju adreso, v kateri prosi, da naj bi Nj. vel. načrtov postav samostanske in zakonske ne potrdilo. Tako je tudi poslal voščilno adreso kardinalu Ledohovskemu, izpuščenemu iz ječe Ostrovske. — Deželnemu odboru Isterskemu je učiteljsko izobraževališče v Kopru (v kterem slovanski element prevaguje) tak trn v peti, da je sklenil prositi vlado, naj bi italijansko-slovensko učiteljišče prestavila raji v Gorico. Tržaški deželni odbor pa bi rad imel ital. izobraževališče v Trstu. Ne bo dal! — Užitninski dohodki lanskega leta znašajo v Gorici (mestu): od vina čez 62 tisuč, od piva čez 15 tisuč, od mesá 12 tisuč. Vina in piva se je tedaj veliko več popilo, ko leta 1874, mesá pa le nekaj malega več použilo. — Snega imamo po hribih veliko, po obmestni dolini prav malo, po ulicah mestnih nič več. To pa ni res, da ni Gorica še imela take zime, kakor letos. Nekaj let že res smo imeli snega prav malo ali nič, nekdaj pa so bile zime vendar hujše, ko zdaj; sneg do kolena ni bila redka reč pred 20—40 leti. Mraza je bilo davi — 4° R. To je že nekaj sred februarija!

Kamnje na Goriškem 10. sveč. (*Javna zahvala.*) Dne 16. septembra lanskega leta sta mi pogorela hiša in hlev sè senom in slamo vred. Dobro, da sem bil pri naši „Sloveniji“ zavarovan. Ker mi je sl. vodstvo banke „Slovenije“ vso škodo, kojo je komisija spoznala, nemudoma pošteno plačalo, čutim se dolžnega, tudi javno prav lepo zahvaliti se sl. vodstvu. Zdaj gorko čutim, kako dobro je pod plaščem take mile matere biti. Toraj vsem dragim kmetovalcem in posestnikom

našo banko „Slovenijo“ živo priporočam, da bode (z denarjem) potolažen, komur se nesreča pripetí. Oj, bodimo domači pri domačih!

Anton Vodopivec,
posestnik v Kamnjih hiš. štev. 8.

Iz Kraja na Hrvaškem 1. sveč. — Debel sneg pokriva polje krog in krog; kupčije ni nič. Tri leta sem prihaja zima pri nas čedalje huja; po sv. 3 kraljih smo imeli po R. 20 stopinj mraza, česar ne pomnijo najstareji ljudjé. Spomladi ne bo krme ne stelje za domačo našo živino, kaj pa še le bo, če — kakor je že zdaj podoba — zarad homatij na Turškem pride veliko vojakov v naše kraje. Cena vina in žita bode se potem podražila, i to nam bode drago. Iz Ogerskega Banata slišimo, da vino zdaj ondi nima skor nobene cene; vedro (stare mere) izvrstnega vina se pri vincarjih v goricah lahko dobí po 2 gold. 50 kr.

Iz Škofje Loke 12. sveč. = (*Volitve občinskega odbora*) so pri kraji. V 3. in 2. razredu je bila zmaga naša tako sijajna, da nemčurji nam ne enega svojih niso vriniti mogli, čeravno so se pehali na vse kriplje, in tudi z vmazanimi sredstvi. Reči se zamore posebno gledé na volitev v 3. razredu: „Danes je Loka govorila, kakošne može hoče imeti za svoje zastopnike.“ Naš dosedanji župan g. Mohar je dobil ta dan častno zaupnico naših meščanov za marsikatere bridke ure, ki jih je v županovanji svojem doživel. Tudi v 1. razredu bi bili mi zmagali, ako bi volivci narodne stranke popolnoma razumeli prislovico, da „v edinosti je moč.“ Narodna stranka — ali bolje reči, domači možje (kajti domačini v domači hiši ne morejo biti „Partei“ ali stranka) imajo tedaj zopet večino v mestnem odboru, ki si bo kmalu župana in svetovalca volil. Kdo vživa zaupanje za županstvo in ga je tudi zaslužil, ni mi treba bralcem še le dopovedovati. — Da je pri volitvah pretekle dni veliki nemčurski zvonec nosil znani čokljati možicelj, ki je privandral v Škofjo Loko po živež, ni samo po sebi nobeno čudo, ker take ljudí imate tudi v Ljubljani, — al da se takim prerokom domač človek more na limanice vsesti, to je čudno — prečudno!

Novomesto 13. sveč. (*V občnem zboru tukajšnjega podpornega društva za dijake*) objavil je predsednik gimn. direktor gosp. Fischer družbenikom poslovanje odborovo.

Društvo ima 66 stalnih in 31 časno prikladajočih udov; 3 stalni so odstopili, 3 še niso plačali.

Dohodkov je bilo izkazanih 627 gold. 86 kr. gotovine in 50 gold. v obligaciji; stroškov pa 626 gold. 49 krajc.

Preteklega leta in tekočega dalo se je 59 učencem obleke, obutve, deloma plačila na stanovino, kar je stalo 321 gold. 58 kr.; učne knjige za 35 učencev znašajo 105 gold. 81 kr.; vpisnina in šolnina za 8 učencev 73 gold. 20 kr.

Ostanek 74 gold. 36 kr. se je potrosil na tiskovine in druge potrebščine.

Koliko pripomore podpiranje, to kaže množenje učencev v 1. razredu. So učenci, ki bi brez podpore ne mogli študirati, in ravno podpornjenci so med prvimi dijaki. — Naj bi se množilo na korist mladeži in pa domovine tudi število podpornikov, zlasti med posestniki in duhovniki!

Iz Ljubljane. (*Iz seje družbe kmetijske 6. dne t. m.*) Soglasno je bil sprejet predlog predsednika g. barona Wurzbacha, naj se hranilnica Ljubljanska naprosi denarne podpore za odposlanje enega ali dveh Kranjskih mladenčev na kakošno vnanjo višo kmetijsko-gozdarsko šolo, da si tako po njih dežela naša za prihodnost pridobí sposobnih učiteljev. — Sklenilo se je na dopis c. kr. deželne vlade, v katerem se družba kmetijska pozivlja svoje mnenje izreči: ali naj bi se občini v Šmartnu pri Litiji dovolila še dva sejma, vladi priporočiti dovoljenje naprošenih dveh sejmov. — Gosp. vitezu Gutmansthalu, ki gre kot zastopnik družbe kmetijske Kranjske v zbor vinorejcev v Maribor, se kot strokovnjaku v vinorejstvu, ki razmere cele naše dežele pozná, prepustí, da po svoji dobri vednosti posluje v imenovanem zboru. — Predlog odbornika gosp. O. Detele, obrniti se do c. k. finančnega ministerstva o nekih za posestnike gozdov nevarnih gozdnih zadevah, je bil soglasno sprejet. — Za uda sta bila v družbo kmetijsko sprejeta gosp. Jož. Tomek, inženir in posestnik Rakovnika pri Ljubljani, in pa gosp. Franc Malli, posestnik in usnjarski fabrikant v Ljubljani.

— (*Iz seje deželnega odbora 12. februarija.*) Sklenilo se je, da se prihodnjemu deželnemu zboru naznani dopis deželne vlade o tem, po katerem načinu naj bi se pričela v dr. Raf. Vicentini-evi knjižici nasvetovana dela za obrambo povodinj na Notranjskem ter da se stavi nasvèt, da bi se omenjena Vicentini eva knjižica prevedla v slovenski in nemški jezik. — Na zanikavni odlok ministerstva na vlogo zoper domovinstvo Tržaške najdenke M. M. v občini P.....e se je sklenilo, da se ministerstvu še enkrat razložé okolišine, ki jasno govoré, da ta najdenka, ki je po boleznih svojih že sila velike stroške prizadela Kranjskemu deželnemu zakladu, nima v občini P..... in sploh ne na Kranjskem domovinske pravice. — Deželnemu šolskemu svetu se na njegove dotične dopise odgovori, da deželni odbor pritrdi: 1) da se Franc Vrančič v učiteljski službi v Hotiču definitivno potrdi, 2) da se ljudska šola v Senožečah v prihodnjih 2 letih razširi na 4 razrede, ter da se plače učiteljev te šole ustanové ena s 600 gold., ena s 500 gold., dve pa po 400 gold; 3) da se v proračun normalno-šolskega zaklada od l. 1876 naprej za čas potrebe stavi 260 gold. podpore za pripravljavno šolo za vstop v mestno obrtnijsko nadaljevalno šolo; 4) da se postavi v proračun normalno-šolskega zaklada za leto 1877 in 1878 po 1000 gold. podpore za zidanje nove šole v Dolskem. — Občini Col se dovoli poberanje 25% občinske priklade na direktne davke za leto 1876, mestni občini Kranjski pa poberanje 20% občinske priklade za vžitnino. — Občini Dol pri Črnomlji se na njeno prošnjo odgovori, da naj se za povračilo kordonskih stroškov obrne na okrajno glavarstvo, kateremu naj predloži nadrobni izkaz stroškov občine za kordon, ki se po postavi od leta 1868 imajo poplačati iz državne blagajnice.

— Ker bo prihodnjega meseca nova volitev nekaterih mestnih odbornikov, zato naj ne zamudijo naši meščani, ki imajo v Ljubljani volilno pravico, zadnji čas do 26. svečana t. l. pregledat iti pri magistratu razpoloženi imenik volilcev, da vidijo, ali so zapisani v ta imenik, in v pravi razred, pa tudi to, ali ni kdo zapisan, ki nima volilne pravice, ali pa kdo izpuščen, ki ima pravico voliti. Če se ima kdo v eni ali drugi zadevi pritožiti, mora to pritožbo (reklamacijo) do gori imenovanega dne pismeno ali ustmeno magistratu na znanje dati; pozneje pritožbe ne veljajo več.

— (*Nova stavbena (zidarska) družba*) se je ustanovila tukaj pod imenom „Bauverein“ k razločku od že nekatera leta obstoječe „Baugesellschaft“. Na čelu tej novi družbi, ki sprejema veča in manjša zidanja vsake vrste, stojí dobro znani F. Faleschini.

— C. kr. nadsodnije Graške svétnik gosp. Heinricher pride za predsednika okrajne sodnije v Celje. „Laibacherica“ čestita Celjanom o tem imenovanji; Slovencev ondašnjih ta čestitka menda ne more razveseliti.

— S prihodnjim mesecem začne v Celovcu izhajati nov nemšk časnik, naše gore list pod imenom: „Kärntner

Volksstimme" po dvakrat na teden. Živo potreben je ta časnik, ki bode vredovan v duhu žalibog zamrlega „Kärnt. Blatt", v deželi, kjer je toliko „Pruske kuge", da so 6. dne t. m. v Celovcu z demonstrativno pohvalo celó ces. kralj. uradniki ploskali pesmi „die Wacht am Rhein", ki se je pela v koncertu, napravljenem ondi od muzične bande južno-železniške delavnice Mariborske!

— O velicih nesrečah se nam poroča iz dežele, ki jih delajo neizmerni kupi snegá po strešjih (cimprih). Ubogi tiči, zajci itd. pa ginejo glada in mraza.

— (*Pred porotniki*) je bila pretekli teden tri dni trajajoča sodnijska obravnava zoper petero oseb zavoljo goljufije. Štirje zatoženci so bili tudi obsojeni. Do goljufije so te ljudi — kakor nedavno Aristotelovko — kolikor toliko pripravili tisti nesramni oderuhi, ki jemljo od posojenega denarja po 8 do 12 od sto na mesec. Občinstvo bilo bi rajše videlo te oderuhe na klopi zatožencev in je močno obžalovalo, da je postava zoper oderuhe ob veljavo.

— (*Slovensko gledišče.*) Majhne igre ne mikajo našega občinstva, to se je zopet v pondeljek jasno pokazalo. Igralo se je sploh dobro, zlasti je gosp. Kajzelj kot brič silil k smehu v igrici „Kje je meja?" Ta burka je po obsegu in zadržaju bolj za manjše čitalniške odre, ko za naše gledišče. Namesto burke „Samo zapreke" se je ponavljala spevoigra „Dokler pravega ni", in sicer prav povoljno občinstvu; gospá Odijeva, gospodična Namretova in pa gospoda Meden in Trnovec so zaslužili in prejeli pohvale. — V torek 22. t. m. bo zopet predstava in sicer daljše igre „Cvrček" po nemški „Die Grille" poslovenjene.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. — S sklepom od 27. januarija je presvitli cesar potrdil postavo, po kateri se ima za letošnje leto nabrati 54.541 novincev (rekrutov) za stalno armado, 5454 pa za namestno reservo.

— Cesarski patent sklicuje vse deželne zbore na 7. dan prihodnjega meseca.

— V državnem zboru 10. dne t. m. je o priliki, ko je šlo za potrjenje volitev še nekaterih Českih poslancev v državni zbor, zopet naš Herman poprijel besedo in gledé na to, da mu je unidan zbornice predsednik besedo ustavil, ostro šibal predsednikovo obnašanje, tako, kakor da bi poslanci bili učenci, predsednik pa šolmašter. Predsednik je svoje postopanje zagovarjal z istimi puhlimi razlogi kakor unidan. Naposled je Herman rekel: „Način, kako je bilo Česko vprašanje tukaj sprejeto, naj je Čehom dokaz, česa se imajo Čehi nadejati, če bi njihovi poslanci v to zbornico prišli; Češki narod si je vsakako izvolil najpridnejši del in se spoštovaje samega sebe ostal domá". — To rekši, se je vsedel. — Staročeski klub je sklenil za možato postopanje Hermanovo poslati mu zahvalno adreso. „Mlade" pa, ki „arm in arm" gredó z ustavoverci, mrzi to, da Herman ne trobi v njihov votli rog.

— Parlamentarno težišče ni več v zbornici poslancev, ampak v klubih ustavoverske stranke; ondi se sklepajo in dajejo predpisi ministerstvu, kako naj postopa; ustanoviti se ima celó odbor, ki ima nadzorovati namene in dela ministerska. Ministerstvo tedaj še zmirom le umira, umrlo še ni. Liberalci hočejo, da ministerstvo na vsak način ima tako dolgo ostati, dokler niso obravnave z Ogri dognane. Podoba je, da se s tem sklada tudi pravna stranka, kajti tudi ona je sklenila, ne motiti Ogerskih obravnav. Al razlogi liberalne in pravne stranke za to so razločni: liberalna stranka se bojí padca tega ministerstva, pravna pa ga želí.

— Ogerska ministra Tisza in Szell sta bila zarad Ogerskih zadev nekoliko dni na Dunaji, pa 10. dne t. m. zopet se vrnila v Pešt. Kaj se bode skuhalo o jako važnih Avstrijsko-Ogerskih zadevah, še nobena živa duša zdaj ne vé.

Česko. Iz Prage. — Staročehi so razposlali imenik poslancev, katere naj 21. in 24. dne t. m. voli Češki narod v deželni zbor. „Mladočehi" bodo po svoji navadi zopet s svojim razporom drezali vmes in se blamirali kakor vselej, kajti narod Češki vé iz večletnih skušinj, da more zaupati le svojim potrjenim voditeljem, ne pa petelinom, ki se obračajo po sapi, ki vleče od brezverskega liberalizma.

Iz Tirolskega. V Inspruku je 10. dne t. m. patriotično društvo imelo zbor, v katerem se je glede na oktobersko diplomo od leta 1860 in na deželno ustavo od leta 1861 med drugim sklenilo: izreči trdno zaupanje, da bode prihodnji deželni zbor se poslužil vseh postavnih sredstev za obrambo deželnega prava Tirolskega.

Ogersko. Iz Pešta. — Minister za Hrvaško grof Peter Pajačević se je odpovedal ministerstvu. Če grof Pejačević obstojí na svoji odpovedi, se govorí, da utegne Mažuranić postati minister, kapitan garde Fratričević pa ban Hrvaški, ali pa, ker Mažuranić ni trden Magjarskega jezika, Živković.

— O Deaku piše „Reform" nasproti pretiranemu entuzijazmu Magjarskemu in nemškemu med drugim sledeče tehtne besede: „Ko Ferenz Deak, v čegar glavi se je, kakor „Neue freie Presse" pravi, rodila misel sedanje Avstrijske države, bi bil umrl po kronanji kralja Ogerskega, bil bi z višine svoje slave se preselil v večnost; al zdaj, ko je videl propad svojega dela, je to mu pač še povečalo srčno bolezen njegovo."

Iz Turškega bojišča. — Andrassy-evi reformni načrti menda ne bodo imeli nobenega vspeha. Turčija jih je sicer v principu sprejela, a ustajniki ne marajo za-nje in so odločno izrekli, da na umirjenje ni misliti pod drugimi pogoji, nego če se Turek izžene iz Evrope. Ustaja se ne le vzdržuje, ampak čedalje krepkejša postaja; vsled tega rastejo denarne zadrege Turčije. Črnagora je odločno odbila od sebe vse ponudbe Turške in ostane še dalje na strani ustajnikov. K vsemu temu pa pride še poročilo iz Rumunije, da je Rumunija odpovedala Turčiji davek (tribut), katerega je plačevala do zdaj za Turško varstvo. Turška vlada je namreč zahtevala 60.000 zlatov naprej, a dobila je odgovor, da Rumunija ne le teh ne plača, ampak ne bo dajala odslej sploh nobenega davka več. Opira se ta odpoved na to, da se Rumunija tako ne sme nadjati nobenega varstva od Turčije, če bi ga potrebovala, ker še ustajnikov ne more ukrotiti. Čemu tedaj bi plačevala dalje tribut? Tudi mora Rumunskemu knezu, členu nemške vladarske rodovine Hohenzollernske, odvisnost od Turčije neprijetna biti, zato bi se gotovo rad postavil popolnoma na lastne noge. — Na Kreti se je pričelo tudi že gibati. Tam ste dve stranki, ena bi rada otok spravila pod Angleško, druga pod Grško oblast. Obe pa hočete otresti Turški jarm. — Pe vsem tem se za spomlad pripravljajo velike reči, to je sklepati tudi iz tega, da se je baron Rodić, Dalmatinski deželni namestnik, pretekli pondeljek podal na Dunaj, najbrže po višem poklicu, tedaj v jako nujnih in važnih zadevah.

Odgovorni vrednik: Alojzi Majer. — Tisk in založba: Jožef Blaznikovih dedičev v Ljubljani.